

Het nieuwe leren: in gesprek met lector Frans Meijers

Het duurt nog even voor het zover is, maar voor de organisatie nadert 7 februari 2008 met rasse schreden. U weet wel, de eerste donderdag in februari: het jaarcongres van V&VN Opleiders (voorheen Opleiders V&V) waar 'het nieuwe leren' centraal zal staan. Als je over 'het nieuwe leren' een congres organiseert, dan ben je blij als je Frans Meijers hebt weten te strikken voor een openingslezing. Ter voorbereiding op deze lezing ontmoet ik hem thuis in Nijmegen en vraag ik hem alvast een tipje van de sluier op te lichten. Want wie is Frans Meijers en wat gaat hij vertellen op 7 februari 2008?

Carolien Sino *

Wie is Frans Meijers?

In Nijmegen word ik hartelijk ontvangen en is een kopje Senseo snel gezet. Ik bevind mij in goed Brabants gezelschap waar getuoyeerd mag worden. Op de vraag wie Frans Meijers is, krijg ik direct antwoord: 'Ik sta met één been in de praktijk en met één been in de theorie. Helaas hebben deze twee werelden helemaal niks met elkaar, zodat ik continu in een spagaat hang. Ik ben dus gewoon de pineut en moet hierdoor twee keer zo hard werken!' Hij moet hier zelf ook hartelijk om lachen. Op de website van Frans Meijers (www.frans-meijers.nl) had ik reeds een indrukwekkend curriculum vitae gevonden. Naast zijn part-time lectorfunctie aan de Haagse Hogeschool van het lectoraat pedagogiek van de beroepsvorming is Frans Meijers directeur van zijn eigen Onderzoeks- & Adviesbureau. Daarnaast worden er nog diverse(!) nevenfuncties vervuld. Op mijn verzoek wordt de spagaat nog verder toegelicht. 'Toen ik in de jaren '60 op de universiteit kwam, ik was al snel onderwijssocioloog, ging het allemaal over arbeiderskinderen. Toen dacht ik: wat staan ze hier nou te blaten, terwijl ze niets van arbeiderskinderen af weten! Het zit in de praktijk echt anders, wist ik uit ervaring. Marx schreef ooit dat als je de werkelijkheid echt wilt veranderen, je eerst wetenschap zult moeten bedrijven, maar dat je daarmee terug zult moeten gaan naar de praktijk. Het weer terug gaan met je vergaarde wetenschappelijke kennis is echter de grootste makke. En die praktijk denkt, laat

die wetenschappers maar kletsen. Ze doen dus niks met elkaar. Ik, en met mij nog een aantal anderen, probeer dat wel. Wij zijn echter een minderheid. Dat is dus in het kort wie ik ben. Aan de ene kant schrijf ik in wetenschappelijk bladen en aan de andere kant zit ik midden in de praktijk.'

Wat staat er vandaag op de agenda?

'Vanmiddag ga ik naar ROC de Leygraaf waar we in een project proberen om docenten, praktijkopleiders en leerlingen met elkaar te laten praten. Uit een groot loopbaanonderzoek weten we namelijk dat organisaties complexer worden en situaties minder voorspelbaar. Dat betekent dat mensen, en dus ook leerlingen of studenten, zelfstandiger moeten worden, of mooi gezegd, over meer ondernemende capaciteiten moeten beschikken. Het komt erop neer dat er zelfsturing vereist wordt van de leerlingen. Deze zelfsturing kan worden verkregen door praktijkgestuurd onderwijs en de dialoog over die praktijk.'

Bedoel je reflectie?

'Als er sprake is van praktijk aan de ene kant en een verplichte dialoog aan de andere kant dan schiet reflectie haar doel voorbij en is het je reinste flauwekul. Ik kwam laatst op een Hogeschool waar ik reflectieformulieren vond. Hierop stond hoelang, en met wie, en waarover de student moest reflecteren! Het gaat om de dialoog! Praten met elkaar, betrokkenheid ontwikkelen, laten merken dat je echt geïnteresseerd bent en op deze manier, middels de dialoog, betekenis geven aan die praktijk. Dit betekent dus ook dat docenten, praktijkopleiders en leerlingen met elkaar moeten praten.'

Waarover moeten zij met elkaar praten?

'Docenten moeten met praktijkopleiders praten over vakbekwaamheid. Dat betekent dat ze het moeten hebben over technologische ontwikkelingen en marktontwikkelingen. Hoe verandert de patiënt bijvoorbeeld? Welke technologische veranderingen komen er op ons af? Men praat niet met elkaar! En de leerling is de dupe. Niemand vraagt nou eens aan die leerling wat ie eigenlijk ervaart. Bovendien kijkt die leerling, bij het ontbreken van een vertrouwensband, wel uit om te vertellen wat ie echt ervaart. Alles kan en zal tegen me gebruikt worden. De dialoog is dus afwezig, terwijl een dialoog gewenst is. Goed onderwijs verbindt leervragen van een leerling met vakbekwaamheid. Je moet opleiden voor een zich voortdurend ontwikkelende markt waarin vakbekwaamheid een andere vorm aanneemt. Om vakbekwaam te zijn, moet die leerling steeds meer zelfsturend worden en steeds beter in staat zijn om zijn leervragen goed te formuleren. Vraaggestuurd onderwijs past hier het beste bij. Omdat iedere leerling zijn eigen leervragen heeft, zal er over gepraat moeten worden. Maar precies dat gebeurt onvoldoende!

Foto: Bas Kijzers

Frans Meijers

Klinkt allemaal heel logisch

'Ja, het is logisch wat er gebeurt. In de 100-jarige geschiedenis van het onderwijs gold het centrale motto: wij ruilen kennis tegen orde. De gemiddelde docent is gelukkig als die zijn of haar verhaal mag vertellen. Hoewel ze heus het beste zullen voorhebben met leerlingen is er lang niet altijd sprake van echte interesse.'

Wat is je boodschap voor de (praktijk)-opleiders, mbo en hbo-docenten in de zaal?

'We hebben onderzoek gedaan bij kantoor- en metaalopleidingen. Voor de gezondheidszorg verwacht ik geen andere resultaten. Er bleek gebrek te zijn aan 'vertraagde tijd.' Om echt te leren in de praktijk heb je de dialoog nodig en dat kost tijd. Kijk maar eens naar jezelf, wanneer leer je nu echt? Als je letterlijk de tijd vertraagt, even een stap terug doet en de boel op een rijtje zet, stel je jezelf daadwerkelijk in de gelegenheid om te leren. Tijdgebrek is echter aan de orde van de dag, laat staan dat er tijd is voor vertraagde tijd! Als oplossing wordt de dialoog dan op iemand anders bordje gelegd. Bijvoorbeeld op het bord van een studieloopbaanbegeleider. Maar dat werkt natuurlijk niet. Die studieloopbaanbegeleider is niet daar waar die leerling of student de feitelijke ervaring opdoet. Het worden een soort biechtvaders en -moeders, waar studenten op gezette tijden mee moeten praten. Er kan dus amper een vertrouwensband worden opgebouwd. Ik wil dus vooral de dialoog tussen alle opleiders onder de aandacht brengen. Want het kan en het werkt! Maar ik heb nog veel meer in petto!'

**Jaarcongres V&VN opleiders
'Het nieuwe leren'
7 februari 2008 in De Reehorst te Ede.
Inschrijven via website:
www.opleidersvenv.nl**

Wat is de opdracht voor alle opleiders?

'Ik zou zeggen: creëer met elkaar een cultuur waarin je die dialoog over die praktijkervaring vele malen centraler gaat zetten. Durf je eigen veilige routines te doorbreken en over de muren te kijken. Ik denk dat zowel de school als de praktijk te graag vasthoudt aan eigen gewoontes.'

Hoe zit het met de feiten en fabels van het nieuwe leren?

'Het punt is dat 'het nieuwe leren' een verzamelterm is geworden, waar iedereen zijn ongenoegen, maar ook hoop en verwachtingen in stort. Ik heb het liever gewoon over leren. Want eigenlijk weet niemand goed wat dat is. Waarom zou je je dan druk maken over het nieuwe leren? Laten we eens kijken of

het oude leren werkt. Ik kan dan laten zien dat dat oude leren volstrekt inadequaar is, gezien de eisen die tegenwoordig aan beroepsbeoefenaren worden gesteld. Vroeger werkte het ook niet, maar toen viel het niet op omdat er andere eisen werden gesteld. De patiënt verandert en verlangt maatwerk van de arts en de verpleegkundige.

Mijns inziens is het vooral de verpleegkundige die dit maatwerk probeert te leveren, want artsen bakken hier nog niet zo veel van, en zichzelf dus in een spagaatpositie manoeuvreert. De verpleegkundige anno 2007 zal dus in hoge mate zelfsturend moeten zijn.

Verder staat in alle opleidingsdoelen dat studenten mensbetrokken moeten zijn, dat hun hart op de juiste plaats voor het vak moet zitten. Uit onderzoek blijkt echter dat maar weinig studenten echt intrinsiek gemotiveerd zijn. Sterker nog, de motivatie bleek af te nemen naarmate de opleiding vorderde! Nog een ander feit is dat maar 15% van de theorie wordt omgezet in daadwerkelijk handelen. Zo'n week of zes na het tentamen is 85% van de stof verdwenen. Het oude systeem werkt dus niet meer. Er is genoeg te doen voor de opleiders van Nederland!

'Toen ik op de Universiteit werkte, liet ik mijn studenten ieder contactuur aan hun docent vragen: 'Meneer of mevrouw waar heb ik dit nou voor nodig?' Nou, binnen een week moest ik bij de directie komen. Want de gemiddelde docent kon het niet uitleggen. Wel als het om technisch handelen gaat, maar niet als het om al die theorie gaat.

**Niemand weet echt
wat het nieuwe leren is.
Ik nodig alle congresgangers uit,
om met mij hierover
in discussie te gaan!**

'Geloof me nou maar' zeiden die docenten, later zul je begrijpen dat dit belangrijke stof is.' Maar misschien weet je zelf nog wel wat je dacht, toen je ouders dat vroeger tegen jou zeiden. Dan haak je af. En dat doen studenten dus ook. Het is waar dat studenten te weinig weten als ze in de praktijk komen. Maar dat heeft alles te maken met het feit dat ze onvoldoende in combinatie kunnen leren. De theorie moet 'just in time and just enough' worden aangeleverd. Docenten kunnen ech-

ter nog steeds in hoge mate bepalen hoe zij hun werk uitvoeren. En dan komen we terug bij dat nieuwe leren, wat natuurlijk de verzamelaar is waarop allerlei onlustgevoelens worden geprojecteerd. Een ding wat je echt kunt zeggen is dat alle partijen een volslagen gebrek aan kennis hebben om deze dialoog aan te gaan.'

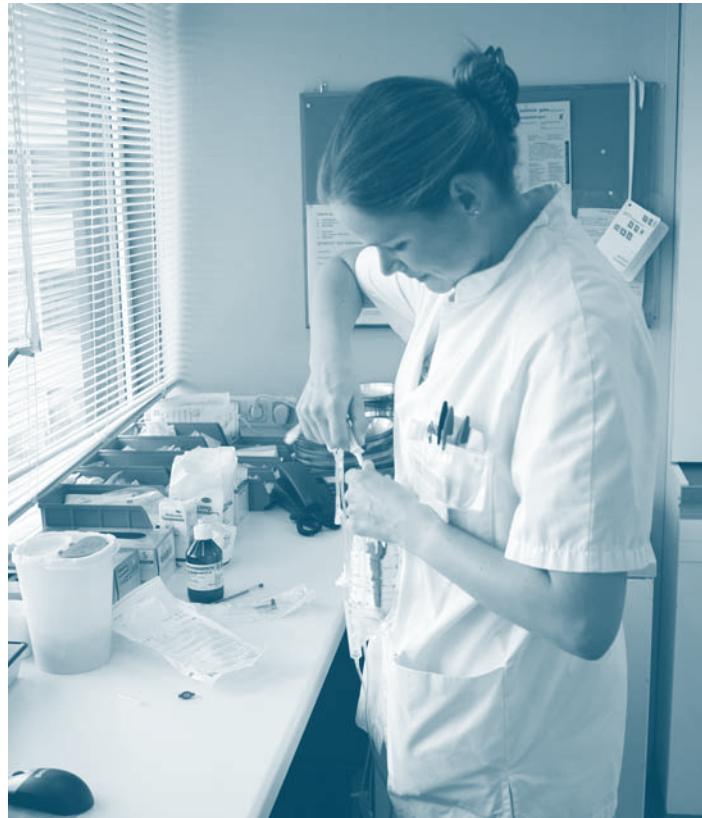

Foto: Roel Pieper

Wat moet er gebeuren?

'Om goed op te leiden zal zowel de school als het opleidingsbedrijf fundamenteel moeten veranderen. Beide zullen een hele nieuwe vorm moeten vinden die gekarakteriseerd wordt door praktijksturing in combinatie met dialoog. Dat heeft grote gevolgen voor de logistiek van de school. En dat betekent ook dat als de leerling vragen heeft, er dan ook aanbod geregeld kan worden. De meeste docenten doen het echter in hun broek als ze denken dat ze moeten veranderen.'

De ham-vraag: Wat is nu het nieuwe leren?

'Niemand weet echt wat het nieuwe leren is. Alleen kun je globaal zeggen dat al het onderzoek van de afgelopen tien jaar ons leert, dat we naar onderwijs moeten dat veel meer praktijkgestuurd is en waar ruimte is voor de dialoog. Er zijn natuurlijk kasten vol boeken geschreven die dit nuanceren, maar hier komt het op neer. Ik nodig alle congresgangers van 7 februari 2008 uit, om met mij hierover in discussie te gaan!'

Onder de indruk van de vlotte woordenstroom en van de persoon Frans Meijers, neem ik afscheid. Op de terugweg in de auto betrap ik me erop dat ik me echt verheug op deze lezing! Ik verwacht een enthousiast en prikkelend verhaal dat recht voor zijn raap zal zijn, en recht uit het hart komt van een bevlogen man. Ik kijk er naar uit!

* **Carolien Sino** is redacteur van *Onderwijs en gezondheidszorg*